

عوامل موثر بر اجرای سیاست‌های گردشگری جمهوری اسلامی ایران

زین العابدین رحمانی*
محمد مهدی پرهیزگار**
محمد تقی امینی***
یزدان شیرمحمدی****

چکیده

در این تحقیق هفت عامل اصلی اثرگذار بر اجرای سیاست‌های گردشگری شناسایی شده است. که عبارتند از: ۱- تدوین هدف و سیاست‌های گردشگری ۲- عوامل حقوقی و سیاسی اثرگذار بر اجرای سیاست‌های گردشگری ۳- عوامل مربوط به ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی مجریان ۴- عوامل مربوط به تخصص و مهارت مجریان ۵- عوامل مربوط به بازیگران سیاست‌های گردشگری ۶- عوامل مربوط به نظام اداری و بوروکراسی اثرگذار بر اجرای سیاست‌های گردشگری ۷- عوامل مربوط به منابع و ابزارهای اثرگذار بر اجرای سیاست‌های گردشگری. همچنین مؤلفه‌های هر کدام از موارد فوق مورد شناسایی و تحلیل قرار گرفته، که در مدل ارائه شده است. این تحقیق از نظر هدف بنیادی محسوب می‌شود و از نظر روش جزء تحقیقات پیمایشی می‌باشد. جهت مشخص نمودن عوامل اثرگذار بر اجرای سیاست‌های گردشگری از ۴ دور دلفی استفاده شده است. تعداد اعضای گروه دلفی ۳۰ نفر می‌باشد. جهت سنجش اثرگذاری هر یک از متغیرها بر اجرای سیاست‌های گردشگری از آزمون تحلیل عاملی در نرم افزار لیزرل استفاده شده است. نتایج حاکی از آن است که هفت عامل فوق و زیرمجموعه‌های آن بر اجرای سیاست‌های گردشگری اثر مثبتی دارند.

واژگان کلیدی: سیاست‌گذاری گردشگری، رفتار و شخصیت مجریان، مهارت مجریان، بازیگران سیاست‌گذاری، نظام اداری و بوروکراسی، ابزارهای سیاست‌گذاری.

---

* استادیار مدیریت بازرگانی، دانشگاه پیام نور

** استادیار مدیریت بازرگانی، دانشگاه پیام نور

*** دانشیار مدیریت بازرگانی، دانشگاه پیام نور

**** دانشجوی دکتری و عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور (نویسنده مسئول) y.shirmohammadi@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۲/۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۱۲/۶

مقدمه

کشور ایران دارای منابع و جاذبه‌های گردشگری زیادی است که قابلیت سرمایه‌گذاری زیادی را دارند. از برنامه اول توسعه گردشگری تاکنون برنامه‌های متعددی در سطوح مختلف در کشور تدوین شده است. در رئوس کلی برنامه اول تا پنجم توسعه گردشگری در کشور سرفصل‌های مجزایی به صنعت گردشگری اختصاص یافته است. علیرغم گسترش روزافزون و پرشتاب صنعت گردشگری در سطح دنیا و با وجود منابع فراوان جذب جهانگرد در کشور اطلاعات و آمارهای موجود حاکی از عدم موفقیت این صنعت در کشور ما و عملکرد ناکارآمد آن است (گزارش سالانه سازمان ایرانگردی و گردشگری ۷۸-۷۷). به طوری که برای مثال طی سال‌های برنامه اول، دوم، سوم، چهارم و پنجم توسعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی کشور بعد از انقلاب، عملکرد این صنعت هرگز به حد اهداف تعیین شده در بخش گردشگری نرسیده است. علاوه بر برنامه‌های فوق طرح جامع گردشگری کشور^۱ نیز که به سفارش سازمان ایرانگردی و گردشگری وقت، توسط مشاوران داخلی و خارجی تنظیم شد، در حد مطالعات کتابخانه‌ای باقی مانده است. مطالعات جامع گردشگری استان‌ها و شهرستان‌ها و شهرها نیز که عمدتاً توسط مهندسين مشاور انجام و تدوین شده، هرگز به مرحله اجرا نرسیده است از تعداد ۱۱۶۵ منطقه نمونه گردشگری در کشور که به تصویب هیئت‌وزیران دولت وقت رسید، ۲۲۹ منطقه دارای سرمایه‌گذار بودند (مجموعه دستورالعملها، قوانین و مقررات مناطق نمونه گردشگری، ۱۳۸۹: ۱۱۴) که از این تعداد نیز مناطق محدودی به مرحله اجرا رسیدند. مبحث اساسی و مهم این مقاله این موضوع می‌باشد که چه عواملی منجر می‌شود، که سیاست‌های گردشگری اجرا نشوند؟ معمای اجرا چیست که سیاست‌گذاران نمی‌توانند آن‌گونه که سیاست‌ها را تدوین کرده‌اند، اجرا نمایند؟ تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های گردشگری حجم عظیمی از انرژی و منابع مالی و انسانی بخش گردشگری کشور را به خود اختصاص داده است، درحالی که خروجی این حجم از سرمایه‌گذاری بسیار ناچیز می‌باشد. پاسخگویی به این سؤالات در درک سیاست‌گذاری و تعاریف آن و اجرا پژوهی نهفته است.

سیاست‌گذاری گردشگری عبارت است از هر آنچه که حکومت‌ها می‌خواهند، در رابطه با صنعت جهانگردی انجام دهند یا ندهند (هال و جنکینز، ۱۳۸۲: ۱۹). در حالی که برنامه‌ریزی در جامع‌ترین تعریف عبارت است از سازماندهی آینده برای دستیابی به

هدف‌های معین (ضرغام بروجنی، ۱۳۹۱: ۷۷). خط‌مشی‌های عمومی اصول و موازینی هستند که به وسیله مراجع مربوط در هر جامعه وضع و به عنوان الگو و راهنما، اقدامات و فعالیت‌های جامعه را رهبری می‌کند (الوانی، ۱۳۸۸: ۳). با تعریف فوق برنامه‌ها در زیر مجموعه خط‌مشی‌ها و یا همان سیاست‌ها دسته‌بندی می‌گردند.

توسعه‌نیافتگی گردشگری در کشور در حالی است، که دارا بودن تمام ویژگی‌های طبیعی مانند کوه، کویر، جنگل و دریا در کنار یکدیگر، ایران را به موزه‌ای طبیعی با کلکسیون از جاذبه‌های طبیعی تبدیل کرده است. تنوع پوشش گیاهی در ایران به گونه‌ای است که ۷۰ درصد کل گونه‌های گیاهی جهان در ایران یافت می‌شود و از این تعداد ۲۵۰۰ نوع، گونه بومی و منحصر به ایران وجود دارد. کوه‌های ایران با داشتن برف‌های دائمی که گاه تا بیش از ۷ ماه از سال را پوشیده از برف هستند، در برخی مناطق به صورت جزایر خوش آب و هوا عمل کرده و باعث تعادل آب و هوایی می‌شوند. علاوه بر آن وجود مناطق حفاظت شده (۱۱ پارک ملی، ۴ اثر طبیعی، ۲۵ پناهگاه حیات وحش و ۴۸ منطقه حفاظت شده) ۱۶۰ گونه از پستانداران که معادل کل گونه‌های قاره اروپاست، ۵۰۰ نوع پرنده، ۲۷۰ نوع ماهی. غارها، تالاب‌ها، رودخانه‌ها و دریاچه‌ها به همراه ۱۹ موزه در زمینه منابع طبیعی ایران تنها گوشه‌ای از جاذبه‌های طبیعی این مرز و بوم را تشکیل می‌دهد (تقی‌زاده انصاری، ۱۳۸۳: ۱۱۶).

سیاست‌گذاری عمومی به عنوان پدیده‌ای که در قالب یک برنامه عمل دولتی در یک بخش یا فضای جغرافیایی ظاهر می‌شود به صورت فرآیندی سعی دارد سیاست‌هایی مؤثر، مرتبط با اهداف از پیش تعیین‌شده و دارای صرفه اقتصادی برای شهروندان را اتخاذ کند و کارکردهای نادرست و نامناسبی را که ممکن است، میان یک بخش با بخش دیگر یا میان یک بخش و کل نظام به وجود می‌آید، فهرست و بررسی کند (قلی‌پور، ۱۳۸۷: ۱۰۲-۱۰۱). این تحقیق بر آن است که به کاوش عوامل تأثیرگذار بر اجرای سیاست‌های گردشگری کشور که باعث عدم اجرای درست و کامل این سیاست‌ها طی پنج برنامه‌ی توسعه بعد از انقلاب شده است، پرداخته و الگوی مناسب اجرای سیاست‌های گردشگری کشور را که می‌تواند باعث اجرای موفق‌تر سیاست‌های گردشگری در برنامه‌های بعدی توسعه گردد، ارائه نماید.

پیشینه تحقیق

اولین تحلیل‌های اجرای سیاست از سوی مورفی (۱۹۷۰)، درتیک (۱۹۷۲)، پرسمن و ویلداوسکی (۱۹۷۳)، مازمانیان و ساباتیر (۱۹۸۳) و هافریت (۱۹۸۶) بیان شده است. نتایج مطالعات آن‌ها در این جمله خلاصه می‌شود که «اجرا ادامه سیاست‌ها با ابزارهای دیگری باشد» (هاولت، ۱۳۸۰: ۲۴). اجرای سیاست در مفهوم کلی به معنی اجرای قانون است که در آن بازیگران، سازمان‌ها، رویه‌ها و تکنیک‌های متفاوت درهم می‌آمیزند تا با تلاش، اهداف یک برنامه یا سیاست پیشنهادی را به نتیجه مطلوب و مثبت برسانند (لستر^۱: ۲۰۰۰: ۱۲۶).

زانگ^۲ و همکارانش نیز در پژوهشی به بررسی اجرای سیاست‌های گردشگری در شرکت‌های چینی بعد از اتخاذ و تصویب سیاست درهای باز در چین بعد سال ۱۹۷۸ پرداختند. جهت اجرای سیاست‌های گردشگری در چین یک چارچوب قانونی برای دولت و شرکت‌های گردشگری بوجود آمد. این چارچوب تقریباً تمام جنبه‌های صنعت گردشگری را پوشش می‌داد. با این حال، شرکت گردشگری چینی نیز در اجرای سیاست‌ها و مقررات گردشگری با مشکلات مواجه بودند. زانگ و همکارانش در تحقیقات خود به این نتیجه رسید که برخی از مقررات اتخاذ شده بیش از حد جدی و سخت بودند و مانع می‌شدند که شرکت گردشگری مورد مطالعه برای پیاده سازی با توجه به شرایط واقعی خود تصمیم‌گیری نمایند. نتایج این مطالعه همچنین نشان می‌دهد که سیاست‌ها گردشگری در چین با دو الگوی متفاوت بالا به پایین و آزمون و خطا تصحیح به اجرا درآمده است (زانگ و همکاران، ۲۰۰۲: ۳۹).

کووان^۳ و همکارانش در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند که شکاف بین تدوین سیاست‌ها و اجرای آن‌ها پدیده رایجی است که در همه جا دنیا دیده می‌شود، آنها در آن تحقیق تلاش کردند، علل شکاف بین تدوین و اجرای سیاست‌های گردشگری را شناسایی کنند و هفت علت عمده که مانع اجرای سیاست‌ها می‌شود را شناسایی نموده‌اند. این هفت عامل شامل نقص برنامه‌ریزی تدوین شده، ناکافی بودن تبحر و تجربیات برنامه‌ریز، پیش-بینی نادرست برنامه‌ریز از آینده، عدم بهره‌گیری برنامه‌ریز از تجربه‌های عملی، سوء برداشت برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران، اختلاف نظر مجریان و برنامه‌ریز، مشکلات ناشی از عدم تعادل بین توسعه مناطق چین و سرمایه گذاری بخش خصوصی است (کووان، ۲۰۰۶: ۲۰۰۶).

1. Lester
2. Hanqin Zhang, Q, Chong, K, Jenkins, C.L
3. Kun

(۱۱۷).

دوداس^۱ در پژوهشی در سطح عملیاتی، به منظور به دست آوردن درک بیشتری از موانع و راه‌حل‌های اجرای سیاست گردشگری پایدار در جزایر بالئارس اسپانیا پرداخت. این پژوهش بر روی یکی از تفرجگاه‌های گردشگری دریای مدیترانه متمرکز شده است. دوداس به این نتیجه رسید که اتخاذ یک رویکرد یکپارچه و مشترک بر پیاده‌سازی سیاست گردشگری پایدار اثر بسزایی دارد. این مطالعه به صورت مورد توصیفی به تشریح فرایندها و عوامل موفقیت اجرای سیاست‌های گردشگری پایدار و موانع پیاده‌سازی سیاست گردشگری در جزایر بالئارس اسپانیا پرداخته است (دوداس، ۲۰۰۷: ۲۹۶).

کرتواشو^۲ و راجابات^۳ نیز پژوهشی با عنوان، اجرای سیاست‌های گردشگری و جامعه انجام داده‌اند. در این پژوهش اجرای سیاست‌های گردشگری با رویکردی جامعه محور تحلیل شده است، در این تحقیق، سیاست در بافت جامعه تحلیل شده است. این بافت شامل اقتصاد، حکومت، سیاست و فرهنگ می‌باشد، که دارای روابط متقابلی هستند. در این تحقیق مشخص شد، اجرای سیاست مستلزم روابط و قدرت چانه‌زنی میان بازیگرانی است که در پی منافع خود می‌باشند، روش مورد استفاده در این تحقیق مصاحبه عمیق و مشاهده بخش‌های اثرگذار در صنعت گردشگری است. یافته‌های حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که درک پیچیدگی نظام سیاسی و ساختار قدرت در جامعه در درک توسعه گردشگری پایدار کلیدی است، این محققان در این مطالعه به این نتیجه رسیدند که برنامه‌ریزی و اجرای سیاست‌های گردشگری در قبرس شمالی محصول نفوذ سیاسی باشد. به طور خاص استفاده دولت از منابع ابزاری قدرت سیاسی علت اساسی پیشرفت و یا ضعیف در توسعه پایدار گردشگری می‌باشد (کرتواشو و راجابات، ۲۰۱۰).

با توجه به اینکه سیاست‌گذاری‌ها از مهم‌ترین قسمت‌های دخالت دولت‌ها در گردشگری است و یکی از زمینه‌ها و بخش‌های این سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی برای مدیریت بهتر و استفاده از منابع گردشگری و افزایش جذب جهانگردان برای بازدید از این منابع گردشگری و در نهایت افزایش درآمد حاصل از ورود جهانگردان می‌باشد. پرواضح است که موفقیت در این صنعت و دست‌یابی به عواید و منافع مادی و غیرمادی حاصل از آن قبل از هر چیز مستلزم انجام مطالعات جامع و همه‌جانبه برای شناسایی ابعاد موانع

1. Dodds
2. Krutwayscho
3. Rajabhat

اجرایی سیاست‌ها گردشگری کشور می‌باشد. عدم موفقیت سیاست‌ها و برنامه در اجرا به این علت است که گردشگری 'صنعتی' متشکل از شرکت‌های خصوصی متعدد، ادارات دولتی گوناگون و مؤسسات غیرانتفاعی متفاوت می‌شود (اندرسون، گتز: ۲۰۰۹: ۸۴۷) بسیاری از برنامه‌های گردشگری تدوین شده در سطح ملی به ندرت اجرا می‌شوند، زیرا که این برنامه‌ها بسیار پیچیده، از نظر مالی غیرقابل اجرا و اغلب میان نهادها و سازمان‌های مختلف درگیر در توسعه گردشگری ارتباطی وجود ندارد. به علاوه چنین برنامه‌های شامل انتظارات غیر واقعی از هماهنگی و همکاری و مشارکت دستگاه‌ها و نهادهای مختلف و مدیریت سیاسی است (ياسرنا و همکاران^۲، ۲۰۱۰: ۳۱). سازمان جهانی جهانگردی هشدار داده است، بسیاری از طرح‌ها برای گردشگری در سطح ملی آماده شده است اما به ندرت اجرا شده است. علت عدم اجرای سیاست‌های گردشگری به این دلیل است، که برنامه‌های تدوین شده بسیار پیچیده بوده و یا از نظر مالی غیرعملی می‌باشد. یکی دیگر از علت‌های عدم اجرای سیاست‌های گردشگری، در نظر نگرفتن توافقات بین ذی‌نفعان و سازمان‌های مرتبط در مقاصد گردشگری می‌باشد (لی و همکاران^۳، ۲۰۱۲: ۱).

وانگ و آپ^۴ در پژوهشی به بررسی سیاست‌های گردشگری و اجرای آن، با توجه به ماهیت چند وجهی گردشگری و پیچیدگی در روابط درون سازمانی سیاست‌گذاری پرداختند. هدف اصلی از این مطالعه توسعه یک چارچوب مفهومی و توصیف عوامل مؤثر بر اجرای سیاست گردشگری و نشان دادن چارچوب اجرای سیاست‌ها گردشگری در سطح محلی در چین است. نتایج این پژوهش بیانگر آن است که عواملی از جمله عوامل اقتصادی و اجتماعی کلان و محیط زیست و عوامل نهادی و روابط درون سازمانی و ساختار سازمانی و گروه‌های ذینفع بر اجرای سیاست گردشگری در چین اثرگذار می‌باشند (وانگ و آپ^۵، ۲۰۱۳). دانکن و کلار^۶ در پژوهشی به بررسی نقش گروه‌های ذی‌نفع و بازیگران توسعه گردشگری در انگلستان پرداختند، آنها در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند، که نقش گروه‌های ذی‌نفع و بازیگران گردشگری بطور قابل توجهی در سال‌های اخیر افزایش یافته است. افزایش نقش بازیگران و گروه‌های ذی‌نفع خود معلول

-
1. Andersson & Getz
  2. Yasarata, Altinay, Burns & Okumus; 2010
  3. Liu & Tzeng & Lee
  4. Wang and Ap
  5. Wang and Ap
  6. Duncan and Claire

چندین علت می‌باشد که از جمله آن می‌توان به تغییر سبک سیاست‌های دولتی، افزایش نقش گردشگری در اقتصاد ملی و افزایش پیچیدگی گردشگری در شبکه سیاست‌ها اشاره کرد. آنها در پژوهش خود نقش گروه‌های ذینفع و ماهیت توسعه سیاست‌ها گردشگری را در یک چارچوب نظری تجزیه و تحلیل نموده‌اند، نتایج تحقیق آنها گویای روابط متقابل بین گروه ذی‌نفع و بازیگران گردشگری و دولت و سازوکارهای استفاده شده توسط آنها برای تاثیر گذاشتن بر توسعه سیاسی است (دانکن و کلار، ۲۰۱۰: ۲۱۱). سعیدی و همکارانش در پژوهشی، سعی کرده‌اند با روشی کیفی از نظر نخبگان کشور موانع توسعه صنعت گردشگری را مشخص نمایند. نتایج حاصل از تحلیل آنان نشان داد که علت اصلی عدم توسعه گردشگری، موانعی همچون نبود زیرساخت‌های فیزیکی و عدم سرمایه‌گذاری و موانع فرهنگی و فکری است. مجموعه نظرهای خبرگان حاکی از اختلاف نظرهای بسیار ریشه‌ای و اساسی در مورد صنعت گردشگری است و به نظر می‌رسد تا وفاق و همدلی ایجاد نشود، نمی‌توان به گسترش و رشد این صنعت در کشور امیدوار بود و با وجود این، چرخه‌ای این بخش هرگز به حرکت درنخواهد آمد (سعیدی و همکاران، ۱۳۹۱).

دانایی‌فرد و همکارانش در پژوهشی به بررسی ابزارهای اجرای موفقیت‌آمیز خط‌مشی پرداختند. آنها ابزارهای اجرای سیاست‌های گردشگری را بر اساس نوع نقش آنها، به نقش تنظیمی، نقش شناختی و نقش هنجاری دسته‌بندی می‌کنند و اجرای درست سیاست‌ها را منوط به انتخاب درست ابزارها توسط بازیگران می‌داند (دانایی‌فرد و همکاران، ۱۳۹۱) الوانی مطالعه‌ای در مورد موانع ساختاری اجرای برنامه‌های توسعه انجام داده است. وی موانع اجرا را شامل ۷ بخش می‌داند که شامل ۷ عامل می‌شود که عبارتند از ۱- عدم تمایل به آینده‌نگری و گرایش به نتایج زودرس ۲- جزئی‌نگری و یک بعدی شدن در تصمیم‌گیری ۳- نارسایی‌های اطلاعاتی در تصمیم‌گیری ۴- عدم تمایل به تصمیم‌گیری و احاله این وظیفه ۵- انعطاف‌ناپذیر بودن تصمیم‌ها ۶- ضد سیاست‌های صوری و ظاهری ۷- عدم آگاهی عامه مردم و احساس بی‌نقشی در سیاست‌گذاری (الوانی: ۱۳۷۹).

در تحقیق دیگر اعرابی و رزقی رستمی عوامل موثر بر اجرا را شامل ماهیت سیاست‌گذاری، تعیین سیاست، عوامل حقوقی، عوامل رفتاری و شخصیتی، عوامل مهارتی، عوامل مربوط به گروه‌های هدف و هدف‌گذاری (بازیگران سیاست‌ها)، عوامل مربوط به نظام اداری و بوروکراسی و منابع و ابزار سیاست‌های می‌داند (اعرابی: ۱۳۸۴).

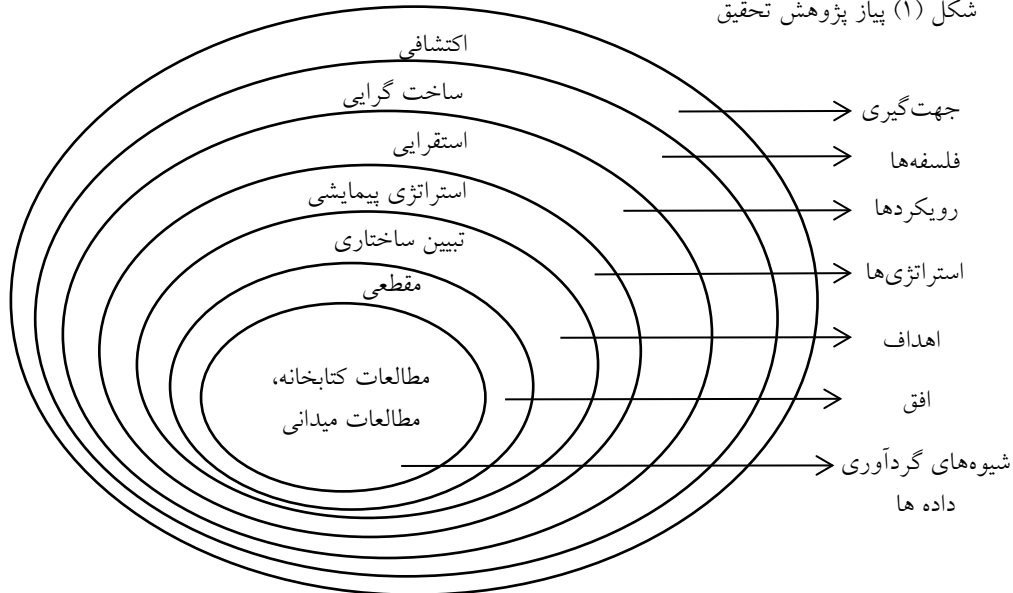
در کشور پژوهشی پیرامون مدل اجرای سیاست‌های گردشگری انجام نشده است و تحقیقات دیگر محققان خارجی نیز با شرایط کشور در حوزه گردشگری فاصله دارد، در این تحقیق سعی شده است با بهره‌گیری از مطالعات داخلی و خارجی مدلی ارائه شود که با شرایط صنعت گردشگری در کشور سازگاری داشته باشد.

روش تحقیق

این تحقیق از نظر هدف بنیادی محسوب شده و از نظر روش جر تحقیقات پیمایشی اکتشافی محسوب می‌گردد. در این پژوهش پس از تعریف موضوع و ابعاد آن، مؤلفه‌های اجرای سیاست‌های گردشگری استخراج و اعضای پانل دلفی در چهار مرحله و با استفاده از روش‌های نمونه‌گیری غیر احتمالی شناسایی و انتخاب شده و در مورد متغیرها و گویه‌های مدل نظر دادند. در مرحله چهارم اتفاق نظر میان گروه دلفی در مورد مدل شکل گرفت. تعداد اعضای گروه دلفی ۳۰ نفر بوده است. برای سنجش اعتبار مدل تدوین شده توسط گروه دلفی نیز از خبرگان صنعت گردشگری نظرخواهی شد. این خبرگان شامل محققین سیاست‌های گردشگری و اساتید مدیریت جهانگردی کشور و روسا و معاونین و کارشناسان سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری بوده است. روش نمونه‌گیری روش تصادفی، فرمول نمونه‌گیری کوکران و حجم نمونه آماری پژوهش نیز برابر با ۱۸۷ بوده است. برخی از این خبرگان در انجمن علمی گردشگری کشور عضویت داشتند که تعدادی پرسشنامه به صورت الکترونیکی از طریق انجمن برای آنان ارسال شد و تعدادی پرسشنامه نیز به صورت حضوری در اختیار جامعه آماری قرار گرفته است. پیاز پژوهش تحقیق نیز براساس الگوی الوانی و دانای فرد در شکل (۱) آمده است. در این پژوهش برای تعیین میزان اتفاق نظر میان اعضای پانل از ضریب همابستگی کندال ۱ استفاده شده است.

شکل (۱) پیاز پژوهش تحقیق

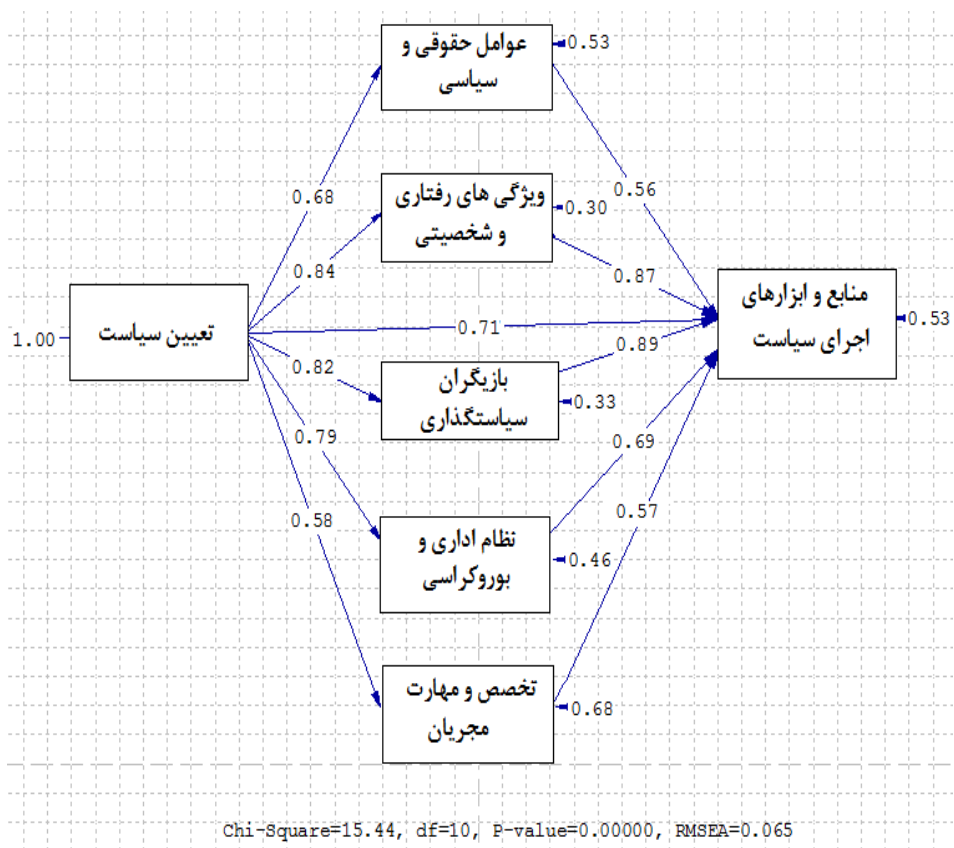
جهت بررسی روایی سازه‌ای پرسشنامه و تأیید ابعاد در نظر گرفته شده از روش تحلیل عاملی به شیوه چرخش محورهای متعامد (واری-مکس)^۱ استفاده شده است. به منظور سنجش اعتبار مدل ابتدا پرسشنامه استاندارد تهیه و جهت سنجش اعتبار مدل از خبرگان نظرخواهی شد. به منظور تحلیل ساختار درونی پرسشنامه و کشف عوامل تشکیل دهنده هر سازه یا متغیر مکنون، از ابزار تحلیل عاملی تأییدی استفاده می‌شود. به منظور تعیین ضریب قابلیت اعتماد از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده می‌شود. این روش برای محاسبه همابستگی درونی ابزار اندازه‌گیری از جمله پرسشنامه به کار می‌رود. ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش بین ۰/۷۱۶ تا ۰/۸۷۹ متغیر است و این نشان می‌دهد ابزار پژوهش از پایایی لازم برخوردار است. جهت سنجش روایی پرسشنامه‌های از نظر خبرگان استفاده شد.

یافته‌های تحقیق

در بررسی بخش ساختاری مدل، روابط بین متغیرهای نهفته درونی و بیرونی (متغیرهای نهفته مستقل و وابسته) مورد توجه قرار می‌گیرند. در شکل (۲) تخمین استاندارد مدل و در

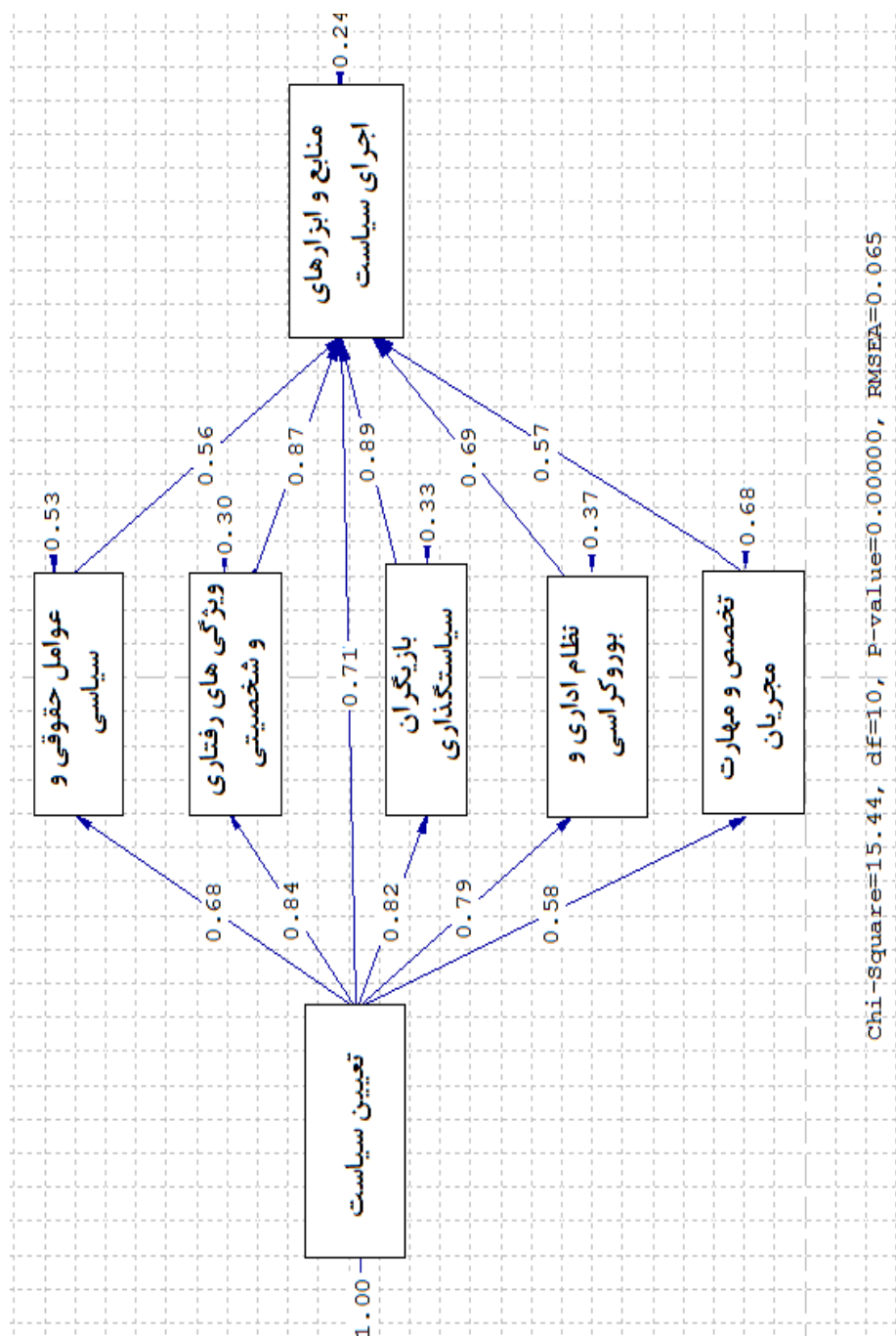
1. Vari-max

شکل (۳) معناداری ضرایب مدل با آزمون تحلیل عاملی تأییدی و نمودارهای مسیر (وزن‌های استاندارد و معناداری ضرایب) با استفاده از نرم افزار لیزرل مدل مفهومی تحقیق آورده می‌شود. ابعاد و گویه‌های مدل پژوهش در شکل (۴) و توضیحات متغیرها جدول (۱) به صورت مبسوط توضیح داده شده است.

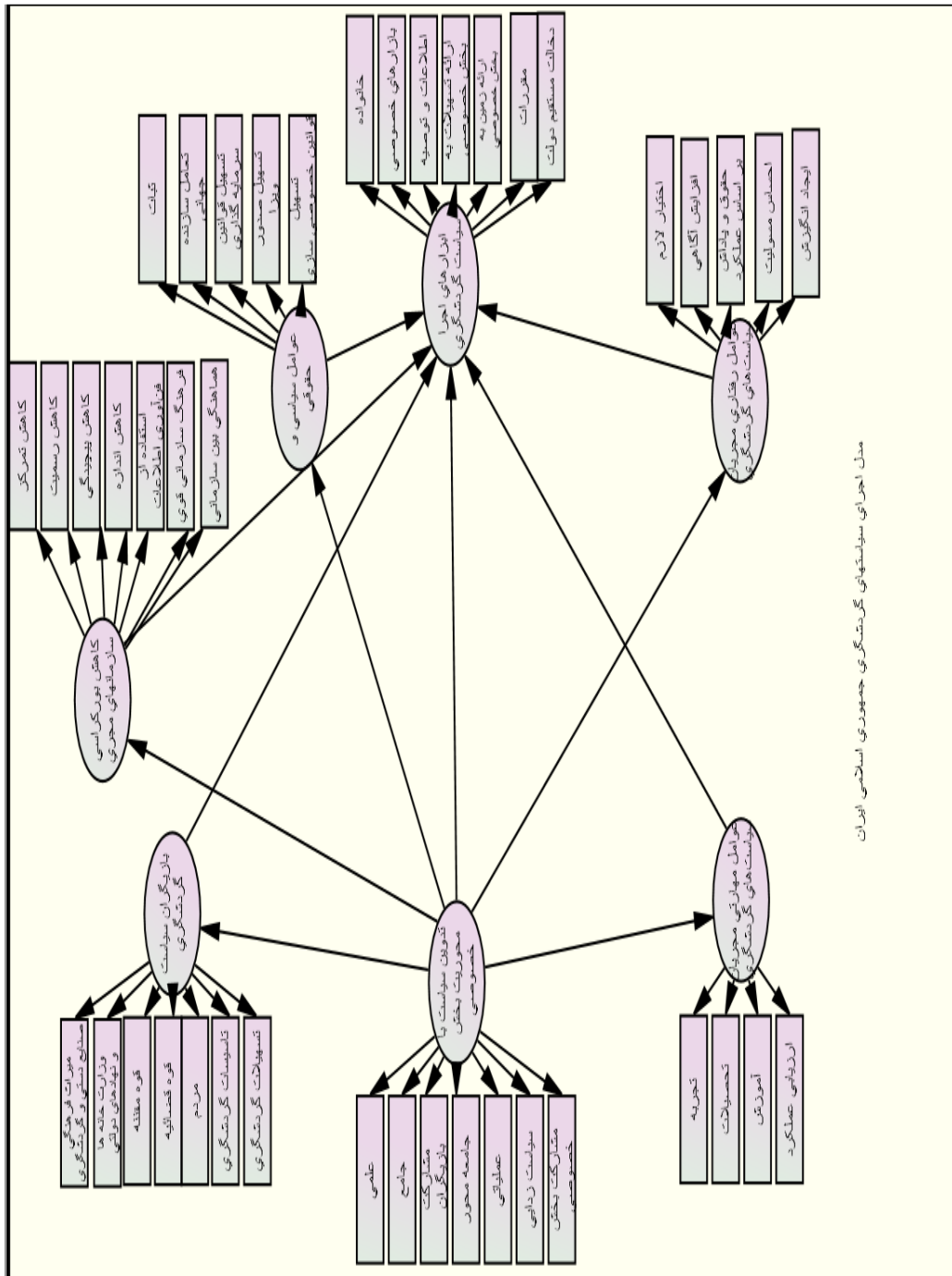
منبع: یافته‌های تحقیق

شکل (۲) مدل‌سازی معادلات ساختاری مدل مفهومی تحقیق (تخمین استاندارد)

منبع: یافته‌های تحقیق

شکل (۳) مدل‌سازی معادلات ساختاری مدل مفهومی تحقیق (معناداری ضرایب)

مدل اجرای سیاست‌های گردشگری جمهوری اسلامی ایران

منبع: جمع‌بندی محقق از پژوهش‌های پیشین
 شکل (۴) مدل اجرای سیاست‌های گردشگری

جدول (۱) ابعاد و مؤلفه های سیاست گذاری

ابعاد	گویه‌ها
<p>هدف گذاری و تعیین سیاست مناسب</p>	<p>تدوین سیاست‌های جامع در صنعت گردشگری با تاکید بر بخش خصوصی (خبرگان تحقیق). تدوین سیاست‌های گردشگری بر اساس مبانی علمی و فنی (هاگ وود، گان، 1984- هاولت ورامش، 1995- پرسمن و ویلداسکی، ۱۹۸۴ - ساباتیر و مازمانیان، 1996- کوران، ۲۰۰۷). تدوین سیاست‌های گردشگری با مشارکت مجریان (پرسمن و ویلداسکی، ۱۹۸۴- ساباتیر و مازمانیان، ۱۹۹۶). تدوین سیاست‌های گردشگری هماهنگ با ارزش‌های جامعه (کرتواشو و راجابارت، ۲۰۱۰). تدوین روشن اهداف سیاست‌های گردشگری با محوریت بخش خصوصی (ساباتیر و مازمانیان 1996 - هاولت ورامش، 1995). تدوین سیاست‌های گردشگری به دور از زد و بندهای سیاسی (ان وهاگ وود، 1984 - هاولت ورامش، 1995 - پرسمن و ویلداسکی، 1973 - ساباتیر و مازمانیان، 1996).</p>
<p>عوامل حقوقی و سیاسی</p>	<p>ایجاد ثبات در توسعه گردشگری (خبرگان تحقیق). تعامل سازنده با جامعه جهانی (خبرگان تحقیق). تصویب قوانین مناسب جهت تسهیل و حذف روادید صدور ویزا (دانایی فرد، جاوید و فانی، ۱۳۹۱). تصویب قوانین سهل جهت سرمایه گذاری در صنعت گردشگری (خبرگان تحقیق). تصویب دستورالعمل‌ها و قوانینی جهت هماهنگی بین مقررات سازمان‌های اثرگذار بر توسعه گردشگری با بخش خصوصی و حذف موازی کاری (دانایی فرد، جاوید و فانی، ۱۳۹۱). تصویب دستورالعمل‌ها و قوانین جهت اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی در صنعت گردشگری (خبرگان تحقیق).</p>

<p>ارائه اختیار لازم در مجریان جهت اجرای سیاست‌های گردشگری (اندرسون، ۱۹۸۲). ارائه تفسیری روشن به مجریان از سیاست‌های اعلام شده (خبرگان تحقیق). طراحی سیستم پاداش به مجریان براساس اجرای سیاست‌های گردشگری توسط مجریان (خبرگان تحقیق). طراحی سیستم ارزیابی بر اساس اجرای سیاست‌های گردشگری (خبرگان تحقیق). ایجاد احساس مسئولیت در مجریان (وان هورن وان میتر، ۱۹۷۵). ایجاد نظام انگیزشی کارآمد در ساختار اجرای مربوطه (ساباتیر و مازمانیان، ۱۹۹۶). ایجاد آگاهی و درک صحیح دستورات از سوی مجریان (اندرسون، ۱۹۸۲- رحمانی، راه‌چمنی، طیبی ۱۳۹۱).</p>	<p>عوامل مربوط به ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی مجریان</p>
<p>کاهش رسمیت و ایجاد ساختار اداری قابل انعطاف برای اجرای سیاست‌های گردشگری در سازمان‌های مجری (رابینز، ۱۳۸۷). کاهش تمرکز در سازمان‌های مجری سیاست‌های گردشگری (وان هورن و وان میتر ۱۹۷۵، رابینز، ۱۳۸۷). کاهش پیچیدگی در سازمان‌های مجری سیاست‌های گردشگری (رابینز، ۱۳۸۷). کاهش اندازه سازمان مربوطه (رابینز، ۱۳۸۷). استفاده از فناوری اطلاعات به منظور اجرای سیاست‌های گردشگری (جنی مکولا، ۲۰۰۴- بوهالیس، ۲۰۰۳). ایجاد فرهنگ قوی سازمانی در سازمانهای مجری (رابینز، ۱۳۸۷). هماهنگی میان دستگاه‌های موازی و مراکز متعدد اجرایی (پرسمن و ویلداوسکی، ۱۹۷۳- یاسرتا و همکاران، ۲۰۱۰- لی و همکاران، ۲۰۱۲).</p>	<p>عوامل مربوط به نظام اداری و بوروکراسی</p>
<p>بکارگماردن افراد داری تجربه مناسب و لازم در اجرا سیاست‌های گردشگری (اعرابی و رزقی رستمی ۱۳۸۴- رحمانی، راه‌چمنی، طیبی ۱۳۹۱). بکارگماردن افراد دارای تخصص مرتبط در سازمان مجری (ساباتیر و مازمانیان، ۱۹۹۶ - اعرابی و رزقی رستمی، ۱۳۸۴). آموزش مدیران و کارشناسان آموزش مجریان به منظور اجرای سیاست‌های گردشگری (خبرگان تحقیق).</p>	<p>عوامل مربوط به تخصص و مهارت مجریان</p>

	طراحی سیستم ارزیابی عملکرد سیاست‌های گردشگری (خبرگان تحقیق).
بازیگران سیاست‌های گردشگری	<p>ایجاد نظام کارآمد اجرای سیاست‌های گردشگری در قوه مقننه (هاولت، ۱۳۸۰- سینائی و زمانی ۱۳۸۹، وکیلان ۱۳۹۱).</p> <p>ایجاد نظام کارآمد اجرای سیاست‌های گردشگری در نهاده‌ها و وزارت‌خانه های زیرمجموعه دولت (هاولت، ۱۳۸۰- دانکلن و کلار، ۲۰۱۰).</p> <p>ایجاد اعتماد عمومی مردم به سرمایه‌گذاری در صنعت گردشگری (گارسبازامور، ۱۹۸۰- هاولت، ۱۳۸۰).</p> <p>ایجاد نظام کارآمد اجرای سیاست‌های گردشگری در مجلس شورای اسلامی (هاولت، ۱۳۸۰)</p> <p>ایجاد نظام کارآمد حقوقی گردشگری در نهادهای قضایی (هاولت، ۱۳۸۰)</p>
عوامل مربوط به منابع و ابزارهای اجرای سیاست	<p>آموزش منافع گردشگری به خانواده‌ها و جامعه برای اجرای سیاست‌های گردشگری (هاولت، ۱۳۸۰- دانایی فرد، جاوید و فانی، ۱۳۹۱).</p> <p>به کارگیری مکانیزم بازار برای اجرای سیاست‌های گردشگری با تاکید بر بخش خصوصی (هاولت، ۱۳۸۰- دانایی فرد، جاوید و فانی، ۱۳۹۱).</p> <p>ارائه اطلاعات و مشاوره‌های کارآمد به بخش خصوصی جهت اجرای سیاست‌های گردشگری (هاولت، ۱۳۸۰- دانایی فرد، جاوید و فانی، ۱۳۹۱).</p> <p>ارائه تسهیلات و امکانات به بخش خصوصی جهت سرمایه‌گذاری در گردشگری (هاولت، ۱۳۸۰- دانایی فرد، جاوید و فانی، ۱۳۹۱).</p> <p>ارائه زمین به بخش خصوصی جهت سرمایه‌گذاری در گردشگری (خبرگان تحقیق).</p> <p>بکارگیری قوانین و مقررات کارآمد جهت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در صنعت گردشگری (هاولت، ۱۳۸۰- دانایی فرد، جاوید و فانی، ۱۳۹۱).</p> <p>دخالت مستقیم دولت در سرمایه‌گذاری در صنعت گردشگری (هاولت، ۱۳۸۰- دانایی فرد، جاوید و فانی، ۱۳۹۱).</p>

منبع: یافته‌های تحقیق

همان گونه که در مدل دیده می شود تعیین سیاست ها بر متغیرهای دیگر مدل اثر گذار است به عبارت دیگر متغیر تعیین سیاست ها متغیر پیش بین می باشد که نتایج و ضرایب مسیر آماره ی t و ضریب تعیین (متغیر پیش بین: تعیین سیاست) مدل در جدول (۲) آمده است. در این جدول بر اساس متغیر پیش بین که در این تحقیق تعیین سیاست می باشد، متغیرهای مدل بر اساس تعیین سیاست مورد سنجش قرار گرفته است. مقدار ضریب تعیین چندگانه (R^2) نیز در جدول (۲) آمده است. این ضریب توانایی پیش بینی متغیر وابسته توسط متغیر مستقل را بررسی می کند. بر این اساس متغیر تعیین سیاست روی هم رفته توانسته است، ۴۷ درصد از تغییرات عوامل حقوقی و سیاسی، ۷۰ درصد ویژگی های رفتاری و شخصیتی مجریان و ۶۷ درصد عوامل مربوط به بازیگران سیاست گذاری گردشگری و ۶۲ درصد نظام اداری و بوروکراسی و ۳۲ درصد تخصص و مهارت مجریان را پیش بینی کند.

جدول (۲) ضرایب مسیر، آماره ی t و ضریب تعیین (متغیر پیش بین: تعیین سیاست)

متغیر مستقل	ضریب مسیر (β)	آماره t	ضریب تعیین کل (R^2)
عوامل حقوقی و سیاسی	۰/۶۸	۶/۱۰***	۰/۴۷
ویژگی های رفتاری و شخصیتی مجریان	۰/۸۴	۷/۸۹***	۰/۷۰
بازیگران سیاست گذاری	۰/۸۲	۸/۵۲***	۰/۶۷
نظام اداری و بوروکراسی	۰/۷۹	۷/۰۴***	۰/۶۲
تخصص و مهارت مجریان	۰/۵۸	۴/۵۰***	۰/۳۲

$$p^{**} < 0.01 \quad p^* < 0.05$$

منبع: یافته های تحقیق

در جدول (۳) نیز اثر متغیرهای مدل بر ابزارهای اجرای سیاست های گردشگری با استفاده از آزمون t و ضریب مسیر و ضریب تعیین آمده است. همانگونه در جدول (۳) مشاهده می شود و با توجه به ضریب مسیر ۰/۷۱ و همچنین آماره t به مقدار ۷/۰۵ می توان گفت؛ تعیین سیاست در سطح اطمینان ۹۹ درصد بر عوامل مربوط به منابع و ابزارهای اجرای سیاست تأثیر معنادار و مثبتی دارد. با توجه به ضریب مسیر ۰/۵۶ و همچنین آماره t به مقدار ۶/۸۷ می توان گفت، عوامل حقوقی و سیاسی در سطح اطمینان ۹۹ درصد بر

عوامل مربوط به منابع و ابزارهای اجرای سیاست تأثیر معنادار و مثبتی دارد. با توجه به ضریب مسیر ۰/۸۷ و همچنین آماره t به مقدار ۸/۳۵ می توان گفت، ویژگی های رفتاری و شخصیتی مجریان در سطح اطمینان ۹۹ درصد بر عوامل مربوط به منابع و ابزارهای اجرای سیاست تأثیر معنادار و مثبتی دارد. با توجه به ضریب مسیر ۰/۸۹ و همچنین آماره t به مقدار ۸/۵۴ می توان گفت، بازیگران سیاست گذاری در سطح اطمینان ۹۹ درصد بر عوامل مربوط به منابع و ابزارهای اجرای سیاست تأثیر معنادار و مثبتی دارد. با توجه به ضریب مسیر ۰/۶۹ و همچنین آماره t به مقدار ۸/۱۵ می توان گفت، نظام اداری و بوروکراسی در سطح اطمینان ۹۹ درصد بر عوامل مربوط به منابع و ابزارهای اجرای سیاست تأثیر معنادار و مثبتی دارد. با توجه به ضریب مسیر ۰/۵۷ و همچنین آماره t به مقدار ۶/۱۶ می توان گفت، تخصص و مهارت مجریان در سطح اطمینان ۹۹ درصد بر عوامل مربوط به منابع و ابزارهای اجرای سیاست تأثیر معنادار و مثبتی دارد.

جدول (۳) ضرایب مسیر، آماره t و ضریب تعیین (متغیر وابسته: منابع و ابزارهای اجرای سیاست)

ضریب تعیین کل (R^2)	آماره t	ضریب مسیر (β)	متغیر پیش بین
۰/۷۶	۷/۰۵***	۰/۷۱	تعیین سیاست
	۶/۸۷***	۰/۵۶	عوامل حقوقی و سیاسی
	۸/۳۵***	۰/۸۷	ویژگی های رفتاری و شخصیتی مجریان
	۸/۵۴***	۰/۸۹	بازیگران سیاست گذاری
	۸/۱۵***	۰/۶۹	نظام اداری و بوروکراسی
	۶/۱۶***	۰/۵۷	تخصص و مهارت مجریان

$$p^{**} < 0.01 \quad p^* < 0.05$$

منبع: یافته های تحقیق

مقدار ضریب تعیین چندگانه (R^2) نیز برابر ۰/۷۶ شده است. این ضریب توانایی پیش بینی متغیر وابسته توسط متغیر مستقل را بررسی می کند. بر این اساس متغیرهای تعیین سیاست، عوامل حقوقی و سیاسی، ویژگی های رفتاری و شخصیتی مجریان، ویژگی های رفتاری و شخصیتی مجریان، بازیگران سیاست گذاری، نظام اداری و بوروکراسی و تخصص و مهارت مجریان روی هم رفته توانسته اند ۷۶ درصد از تغییرات عوامل مربوط به

منابع و ابزارهای اجرای سیاست را پیش‌بینی کنند. به طور کلی در کار با برنامه لیزرل، هر یک از عامل‌های بدست آمده برای مدل به تنهایی دلیل برازندگی مدل یا برازندگی آن نیستند. بلکه عامل‌ها را باید در کنار یکدیگر و با هم تفسیر کرد. جدول (۴) بیانگر مهمترین این عامل‌ها می‌باشد، مقادیر تمام عامل‌ها نشان دهنده برازش مناسب و قابل قبول مدل مفهومی تحقیق می‌باشد. بنابراین و براساس برازش الگوی مفهومی پژوهش، هم‌خوانی الگوی مفهومی با داده‌های گردآوری شده مورد تأیید می‌شود (کلانتری، ۱۳۸۸). عامل‌های برازش مدل در جدول (۴) آمده است. نتایج برآورد مدل نشان می‌دهد، AGFI، NFI، NFII در حد قابل قبولی می‌باشد، همان‌گونه دیده می‌شود، شاخص به دست آمده کای دو مدل ۲/۷۸ می‌باشد، که از حد مجاز کمتر می‌باشد، ریشه میانگین مربعات خطای برآورد RMSEA نیز ۰/۰۷۶ می‌باشد، که این امر نیز بیانگر این امر است که مدل از برازش مناسبی برخوردار است. دیگر شاخص‌های برازش مدل نیز در حد قابل قبولی قرار دارد که بیانگر برازش مدل می‌باشد.

جدول (۴) شاخص‌های برازش مدل

مقدار به دست آمده	حد مجاز	نام شاخص
۱/۵۴	کمتر از ۳	$\frac{\chi^2}{df}$ (کای دو بر درجه ی آزادی)
۰/۹۴	بالاتر از ۰/۹	GFI (نیکویی برازش)
۰/۰۶۵	کمتر از ۰/۰۸	RMSEA (ریشه میانگین مربعات خطای برآورد)
۰/۹۵	بالاتر از ۰/۹	CFI (شاخص برازش مقایسه‌ای - تعدیل یافته)
۰/۹۱	بالاتر از ۰/۹	AGFI (شاخص برازندگی تعدیل یافته)
۰/۹۲	بالاتر از ۰/۹	NFI (برازندگی نرم شده)
۰/۹۴	بالاتر از ۰/۹	NFII (برازندگی نرم نشده)

منبع: یافته‌های تحقیق

در ادامه تحلیل با استفاده از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف^۱ نتیجه گرفته شد، که تمامی متغیرهای تحقیق دارای توزیع نرمالی می‌باشند. نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنوف

---

1. Kolmogorov-Smirnov test

تحقیق در جدول (۵) آمده است. ضریب همبستگی پیرسون برای محاسبه درجه و میزان ارتباط خطی بین دو متغیر در سطح فاصله‌ای و نسبی به کار می‌رود. ضریب همبستگی پیرسون یک آزمون پارامتری است. بنابراین لازم است که توزیع داده‌ها از توزیع نرمال تبعیت کند. در واقع، بهترین زمان کاربرد این ضریب موقعی است که توزیع مقادیر متغیرها به صورت نرمال باشد (حبیب‌پور و صفری، ۱۳۸۸: ۴۵۴).

جدول (۵) نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای متغیرهای پژوهش

متغیرها	Z کلموگروف اسمیرنوف	سطح معناداری
تعیین سیاست	۰/۸۴۵	۰/۱۱۵
عوامل حقوقی و سیاسی	۱/۱۴۵	۰/۰۸۲
ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی مجریان	۱/۵۳۷	۰/۱۱۰
عوامل مربوط به تخصص و مهارت مجریان	۰/۷۴۵	۰/۳۲۵
بازیگران سیاست‌گذاری	۱/۱۳۱	۰/۲۱۵
عوامل مربوط به نظام اداری و بوروکراسی	۱/۰۹۱	۰/۲۷۱
عوامل مربوط به منابع و ابزارهای اجرای سیاست	۰/۹۸۱	۰/۴۹۱

منبع: یافته‌های تحقیق

در این پژوهش به منظور بررسی تعاملات بین مؤلفه‌های مدل بومی اجرای سیاست‌های گردشگری کشور با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون به بررسی رابطه بین مؤلفه‌ها نیز بررسی شده است. نتایج آزمون مربوطه در جدول (۶) آمده است. چنانچه ضریب همبستگی بین دو متغیر کمتر از ۰/۲۵ به دست آید، رابطه بین دو متغیر ضعیف ارزیابی می‌شود و چنانچه مقدار این ضریب در دامنه‌ی ۰/۶ - ۰/۲۵ قرار گیرد، این رابطه متوسط و در صورتی که این رابطه بیش از ۰/۶ باشد به این معنا است، که رابطه قوی بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به نتایج به دست آمده از ضریب همبستگی پیرسون همه متغیرها در سطح اطمینان ۹۹ درصد باهم رابطه مثبت و معناداری دارند.

جدول (۶) ماتریس همبستگی بین متغیرهای تحقیق

۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	متغیرهای پژوهش
						۱/۰۰	تعیین سیاست
					۱/۰۰	۰/۷۹۲**	عوامل حقوقی و سیاسی
				۱/۰۰	۰/۶۳۴**	۰/۶۲۲**	ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی
			۱/۰۰	۰/۷۷۷**	۰/۵۹۵**	۰/۸۰۵**	تخصص و مهارت مجریان
		۱/۰۰	۰/۷۸۷**	۰/۷۹۲**	۰/۶۹۸**	۰/۷۰۳**	بازیگران سیاست‌گذاری
	۱/۰۰	۰/۷۰۷**	۰/۵۲۰**	۰/۵۷۴**	۰/۵۳۸**	۰/۷۷۶**	نظام اداری و بوروکراسی
۱/۰۰	۰/۷۲۱**	۰/۵۸۳**	۰/۴۴۷**	۰/۵۰۱**	۰/۴۹۸**	۰/۶۶۶**	منابع و ابزارهای اجرای سیاست
$p^{**} < 0.01$ $p^* < 0.05$							

منبع: یافته‌های تحقیق

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

ماهیت پیچیده صنعت گردشگری اجرای سیاست‌های این صنعت را با مشکل مواجه کرده است. بطور کلی اجرای سیاست‌ها در تمامی صنایع و خدمات مشکل تلقی می‌گردد. با توجه به ماهیت صنعت فرابخشی گردشگری، اجرا در این صنعت بسیار مشکل‌تر از صنایع دیگر قلمداد می‌گردد. عوامل متعددی بر فرآیند اجرا در این صنعت اثرگذار است. با توجه به این که تمامی بخش‌ها و سازمان‌های مختلف دولتی و خصوصی و جامعه میزبان و میهمان و عوامل متعدد دیگر در اجرای سیاست‌های گردشگری اثرگذار است، تبیین و تدوین مدل اجرایی در این صنعت مستلزم در نظر گرفتن عوامل خرد و کلان بیشماری است، که بر آن اثرگذار می‌باشد. در این تحقیق سعی شده عوامل مهم اثرگذار بر اجرا سیاست‌های گردشگری مشخص گردند، در این تحقیق ۷ عامل اصلی اثرگذار بر اجرای سیاست‌های گردشگری شناسایی شده است. این عوامل شامل موارد زیر می‌شود: ۱- تدوین هدف و سیاست‌های گردشگری ۲- عوامل حقوقی و سیاسی اثرگذار بر اجرای سیاست‌های گردشگری ۳- عوامل مربوط به ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی مجریان ۴- عوامل مربوط به تخصص و مهارت مجریان ۵- بازیگران سیاست‌های گردشگری ۶- عوامل مربوط به نظام اداری و بوروکراسی اثرگذار بر اجرای سیاست‌های گردشگری ۷- عوامل مربوط به منابع و ابزارهای اثرگذار بر اجرای سیاست‌های گردشگری می‌شود. اگر تنها یکی از ابعاد فوق و گویه‌های آن زیر مجموعه‌های آن به درستی عمل نکند، اجرای سیاست‌های گردشگری با مشکل مواجه خواهد شد. نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که هفت متغیر اثرگذار بر اجرای سیاست‌های گردشگری دارای روابط متقابلی با یکدیگر هستند. نتایج حاصل از این مشخص نمود که تعیین اهداف روشن، علمی، جامع، کلان و هماهنگ با ارزش‌های جامعه جهت اجرای موفق ضروری است. وجود ثبات سیاسی، تعامل سازنده با جامعه جهانی، تسهیل و حذف روادید صدور ویزا، نیز جهت اجرای سیاست‌های گردشگری ضروری می‌نماید. حذف قوانین و کاهش قوانین دست و پاگیر در افزایش سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در این صنعت نقش بسزایی دارد. ارائه اختیار و تفسیری روشن به مجریان جهت اجرای سیاست‌های گردشگری مهم ارزیابی شده و طراحی سیستم پاداش فرآیند اجرا را ارتقاء می‌دهد. ایجاد آگاهی و انگیزش در مجریان می‌تواند اجرای سیاست‌ها را نیز بهبود بخشد. ارتقاء تخصص و مهارت مجریان و بکارگماردن افراد متخصص نیز نقش تردید ناپذیری در بهبود اجرا سیاست‌ها ایفا می‌نماید. در مورد ابزارهای

سیاست‌های گردشگری نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که بدون وجود اعتماد عمومی و اعتماد سرمایه‌گذاران بعید به نظر می‌رسد، انتخاب ابزارهای اجرای سیاست‌های گردشگری اثربخش باشد. استفاده از ابزارهای داوطلبانه نسبت به ابزارهای اجباری اثربخشی بیشتری دارد. ارائه اطلاعات و مشاوره‌های به بخش خصوصی نیز به میزان قابل توجهی در بهبود اجرای سیاست‌های گردشگری مؤثر است، هر چند همه ابزارهای اجرای سیاست‌های گردشگری بر بهبود اجرا مؤثر هستند اما ترکیب ابزارها توسط دولت از اثربخشی بالاتری برخوردار است. نتایج حاصل از این تحقیق گویای این واقعیت می‌باشد که ابزارهای داوطلبانه نسبت به ابزارهای اجباری در اجرای سیاست‌های گردشگری اثربخشی بیشتری دارد.

منابع

- الوانی، سید مهدی (۱۳۷۹). "موانع ساختاری اجرای برنامه های توسعه در ایران"، مجله مدیریت و توسعه، ۷(۴)
- الوانی، سید مهدی (۱۳۸۸). "تصمیم گیری و تعیین خطمشی دولتی" تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور.
- اعرابی؛ سید محمد؛ رزقی رستمی؛ علی رضا (۱۳۸۴). "آسیب شناسی اجرای سیاست های صنعتی کشور"، سومین کنفرانس بین المللی مدیریت.
- تقی زاده انصاری، حسن (۱۳۸۳). "جهانگردی در ایران، سیاست ها، برنامه های عمرانی و توسعه با رویکرد به جاذبه های طبیعی گردشگری". تهران: انتشارات اندیشه پویا.
- حبیب پور، کرم؛ صفری، رضا (۱۳۸۸). "راهنمای جامع SPSS در تحقیقات پیمایشی (تحلیل داده های کمی)"، تهران، انتشارات متفکران.
- رابینز، استیفن (۱۳۸۷). "تئوری سازمان (ساختارراحی، کاربردها)"، (مترجمین: محمد الوانی، حسن دانایی فرد)، تهران: انتشارات صفار.
- رحمانی، زین العابدین؛ راه چمنی، احمد؛ طیبی، سعید (۱۳۹۱). "بررسی موانع اجرای استراتژی در سازمان امور مالیاتی استان گلستان" تهران، فصلنامه مدیریت توسعه و تحول، ۹: ۱۸-۱۱
- سعیدی؛ علی اصغر، بهشتی؛ سید محمد، رضوانی، رضا (۱۳۹۱). "موانع اساسی سیاست گذار گردشگری از نظر نخبگان، مجله برنامه ریزی و توسعه گردشگری"، ۱(۲): ۳۳-۵۶.
- سینائی، وحید؛ زمانی، سمیه (۱۳۸۹). "نقش مجالس قانونگذاری در فرآیند سیاستگذاری؛ به سوی یک الگوی نظری"، تهران، فصلنامه راهبرد، ۲۰(۵۸): ۹۳-۶۵
- ضرغام بروجنی، حمید (۱۳۹۱). "برنامه ریزی توسعه جهانگردی رویکردی هم پیوند و پایدار" تهران، انتشارات مهکامه.
- قلی پور، رحمت اله؛ غلام پور آهنگر، ابراهیم (۱۳۸۹). "فرآیند سیاست گذاری عمومی در ایران"، تهران، انتشارات مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی.
- قلی پور، رحمت اله؛ دانایی فرد، حسن؛ زارعی متین، حسن؛ جندقی، غلامرضا (۱۳۹۰). "ارایه مدلی برای «اجرای خط مشی های صنعتی» مطالعه موردی در استان قم"، مدیریت فرهنگ سازمانی، ۹(۲): ۱۰۳-۱۳۰.

کلانتری، خلیل (۱۳۸۸). "مدل سازی معادلات ساختاری در تحقیقات اجتماعی - اقتصادی (با برنامه SIMPLIS-LISREL)" تهران، انتشارات فرهنگ صفا.
گزارش سالانه سازمان ایرانگردی و گردشگری، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، ۷۷-۷۸.

مایکل هال، کالین؛ جنکینز، جان ام (۱۳۸۲). "سیاست گذاری جهانگردی"، (ترجمه سید محمد اعرابی و داود ایزدی). تهران: انتشارات دفتر پژوهش های فرهنگی.
معاونت سرمایه گذاری و طرحها، دفتر مناطق نمونه گردشگری (۱۳۸۹). "مجموعه دستورالعملها، قوانین و مقررات مناطق نمونه گردشگری"، تهران، دفتر مناطق نمونه گردشگری.

هاولت، مایکل؛ رامش، ام (۱۳۸۰). "مطالعه سیاست عمومی" (مترجمان: عباس منوریان و ابراهیم گلشن)، تهران، مرکز آموزش مدیریت دولتی.
و کیلیان، حسن (۱۳۹۱). "گونه شناسی قدرت سیاست گذاری قوای تقنینی نظریه ها و دیدگاه ها" تهران، فصلنامه راهبرد، ۲۱(۶۳): ۹۳-۶۵

Anderson, James. E, Cases in public policy - making, Holt, Rinehart and Winston, New York 1982.

Andersson, T.D., and Getz, D. (2009). Tourism as amixed industry: differences between private, public and not-for-profit festivals. *Tourism Management*, 30(6): 847-856.

Buhalis, , Dimitrios (2003) "eTourism, Information technology for strategic tourism management", Printce hall, UK

Dodds R.(2007). Sustainable Tourism and Policy Implementation: Lessons from the Case of Calviá, Spain, *Current Issues in Tourism*, 10(4): 296-322

Duncan T., Claire D.(2010). The Role of Interested Groups in England's Emerging Tourism Policy Network, *Current Issues in Tourism*, 4(2): 210-252

Hall.CM.(1994). *Tourism in the Pacific Rim: Development Impacts and markets*, Melbourne:Longman

Hanqin Zhang, Q, Chong, K, Jenkins, C.L (2002). "Tourism policy implementation in mainland China: an enterprise perspective" *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 14(1): 38 - 42

Hogwood, Brian, Gunn, Lewis, Why Prefect implementation is

unattainable? Policy analysis for the real world, Oxford university press 1984

- Jenni Makkula, li Shi (2004). "Value chain and the internet in companies Pursuing a different strategy case study of finish hotels" , Master's Thesis , Lulea University of technology ,Swede,
- Krutwaysho O., Rajabhat P., (2012). "Tourism policy implementation and society" Annals of Tourism Research, 37(3): 671-679
- Laster James P. & Stewart Joseph (2000). Public Policy: an Evolutionary Approach, USA: Wadsworth
- Liu, C. H., Tzeng, G. H., & Lee, M. H. (2012). Improving tourism policy implementation e The use of hybrid MCDM models. Tourism Management, 33(1): 413-426.
- Pressman Jefferyn L.& Aaron Wildavsky(1984). Impementation, Berkely: University of California Pressf
- Richins, H., & Pearce, P. (2000). Influences on tourism development decision making: Coastal local government areas in Eastern Australia. Influences on tourism development decision making: Coastal local government areas in Eastern Australia. Journal of Sustainable Tourism, 8(3): 207-231.
- Sabatiar, Paul, Mazmanian, Daniel, The Condition of effective, Implementation, Houghton Mifflin,sixth, 1996
- Van Meter, Donald; Van Horn, Carl,(1975). "The Policy Implementation Process. A Conceptual Framework", Administration & Socity, 6(4): 445-488
- Wang D. Ap, G. (2013). Factors affecting tourism policy implementation: A conceptual framework and a case study in China, Tourism Management, 36(3): 221-233
- Yasarata, M., Altinay, L., Burns, P., Okumus, F. (2010). Politics and sustainable tourism development e can they co-exist? Voices from North Cyprus. Tourism Management, 31(3): 345-356